

donderdag

02.03.2017

20.00 Concertgebouw

19.15 Inleiding door

Maarten Beirens

Klank / Beeld

Verbeeldingsrijk concertparcours

DEEL VAN
B MAJOR!

CONCERTGEBOUW BRUGGE

GEEF MUZIEK EEN KANS!

Kom op 4 maart tussen 10 en 18 uur in het Concertgebouw uw muziekinstrumenten doneren tijdens de nieuwe Brugse muziekbiënnale B Major! Tegelijk laat Brugge Plus u genieten van concerten en gesprekken tot zelfs een veiling van culturele memorabilia

van B Major!-partners. Maar u kunt Music Fund ook financieel steunen. Naar aanleiding van het festival vindt u daarom collectebussen bij alle partners van B Major! Help mee en geef muziek een kans! Alle informatie vindt u op www.musicfundbrugge.be

Uitvoerders en programma

Els Mondelaers: mezzosopraan

Kurt Bertels: tenorsaxofoon

Annelies Van Parys (1975)

Poïema (2006)

Ah, cette fable (2016) (tekst: Gaea Schoeters)

(in opdracht van Concertgebouw Brugge)

—

Peter Jacquemyn: contrabas

Sigrid Tanghe: visuals

Peter Jacquemyn (1963) &

Sigrid Tanghe (1968)

Improvissatie

— pauze —

Arne Deforce: cello

Brody Neuschwander: inkt

Arne Deforce (1962) &

Brody Neuschwander (1958)

Astro Black (2016-17) (creatie voor cello en inkt, in opdracht van Concertgebouw Brugge)

The Universe speaks through the Dawn

Listen to the Outer World

Rythm Multiplicity

Harmony, Equational

Melody Horizon

Astro Black and Cosmo Dark

— Sun Ra

WERELDPREMIÈRE

CREATIEOPDRACHT CONCERTGEBOUW

Dit concert maakt deel uit van B Major!, de nieuwe Brugse muziekbiënnale van 1 tot 5 maart.

In deze tijden waarin multimedia alomtegenwoordig zijn en ons zelfs achtervolgen tot op het scherm van onze telefoon-die-eigenlijk-geen-telefoon-meer-is, lijkt het een evidentie geworden: muziek en beeld horen samen. Dat kan op een gratuite manier – wat filmbeelden op bestaande muziek plakken of omgekeerd: een muziekje onder een filmpje schuiven – maar interessanter is het om op zoek te gaan naar echte interactie. Een situatie waarin beeld en muziek niet enkel samen gepresenteerd worden, maar ook als gelijkwaardige partners elkaar aanvullen, verrijken of inspireren. Dat is minder makkelijk dan het lijkt. In iedere combinatie is er vaak één onderdeel dominant dan het ander. Bovendien is er nog een factor die perfecte gelijkheid van beeld en geluid niet meteen in de hand werkt: wij leven in een visuele cultuur, zodat we – voor zover dat nog niet biologisch zou zijn bepaald – extra ontvankelijk zijn geworden voor visuele prikkels. Voeg dus iets visueels toe en het zal prompt de aandacht van de luisteraar trekken, die op die manier vaak meteen ook vergeet aandachtig te luisteren.

'Wat als twee verschillende kunstvormen samenkomen?'

Gelijkwaardigheid van klank en beeld en de evenwichtsoefening om in de waarneming de aandacht te verdelen, zijn dus al delicate zaken. Maar wie dapper doorzet en toch besluit media of kunstvormen met elkaar te combineren, botst op nog een ander complex domein: de esthetiek. Wat gebeurt er wanneer twee verschillende media of kunstvormen samenkomen? Kan de esthetiek van de visuele taal aansluiten bij die van de muzikale taal? (En

wat als er ook nog eens tekst aan te pas komt?) En als je beeld en klank wil bundelen, kies je dan voor een aanpak waarin beide elkaar zo nauw mogelijk volgen, of creëer je een situatie waarin de twee componenten een zekere graad van autonomie hebben? Ga je voor versmelting of eerder voor confrontatie? Het zijn vooral die laatste vragen die componisten, beeldend kunstenaars en filmmakers die zich aan zulke combinaties wagen zich stellen en dit concertprogramma toont hun uiteenlopende antwoorden daarop.

Centraal in de verschillende klank-en-beeld combinaties op dit programma staat de ingreep van schilder Luc Tuymans, die op het ruwe beton van het Concertgebouw zijn *Angel* schilderde en daarmee een deel van het gebouw transformeerde tot de 'Angel Room', een ruimte met een heel eigen sfeer en zelfs symbolisch lading. Het Concertgebouw begon daarop een traject waarbij componisten de dialoog met dat schilderij aangaan, door een intiem werk te schrijven dat specifiek voor uitvoering in deze ruimte is gemaakt, in de directe confrontatie met de beeldtaal van Tuymans. De fysieke realiteit van de Angel Room biedt in dit programma de context voor de nieuwste muziek die ervoor is geschreven – de creatie van Annelies Van Parys – maar ook door twee sets van improviserende musici (achtereenvolgens Peter Jacquemyn en Arne Deforce) die live de dialoog met ter plekke gecreëerde beeldende kunst aangaan (respectievelijk van Sigrid Tanghe en Brody Neuenschwander).

Annelies Van Parys levert de jongste aanwinst in een reeks van intieme werken die het Concertgebouw Brugge liet componeren voor de al even intieme ruimte van de Angel Room. In die zin ligt het voor de hand een compositie te maken die de bezinnende, mogelijk zelfs

sacrale sfeer van de Angel Room versterkt. Van Parys koos in *Ah, cette fable* voor een andere, literaire invalshoek. In de structuur van de ruimte, ingesloten door betonnen muren, met een relatief kleine grondoppervlakte in verhouding tot het hoge plafond, past ook een heel ander beeld van een engel dan dat wat door het schilderij van Luc Tuymans is uitgewerkt. Het is het beeld van een engel die geland (of neergestort?) is op aarde, gevangen tussen de vier muren waar hij niet de bewegingsvrijheid heeft om zijn vleugels uit te slaan en weer op te stijgen. Het is dit beeld van een gevallen engel dat tekstschrijver Gaea Schoeters vond bij de Franse romantische dichter Gérard de Nerval, die in *Aurélia* het beeld beschrijft van de imposante gevleugelde figuur op een veel te enge binnenplaats – een beeld dat bij de Nerval visioen-achtig opdook in een van zijn psychoses. Gaea Schoeters maakt van de engel een heel menselijk personage: haar engel is niet gecrasht, maar stort zich uit liefde (of begeerte?) op de aarde.

Annelies van Parys koos ervoor om in *Ah, cette fable* de mezzosopraan met een tenorsax te combineren, een instrument dat ze in *Field Recordings* al gebruikt had en een instrument dat volgens haar nauw aansluit bij de menselijke stem. Net als Van Parys' *Poièma* is het nieuwe werk geschreven voor mezzosopraan Els Mondelaers. Die keuze verklaart ook waarom beide werken een theatrale kwaliteit hebben. De heftigheid van de vocale lijn en een met alternatieve speeltechnieken doordrongen saxofoonpartij brengen het claustrofobische beeld van de poëzie tot leven. Het thema van liefde in het nieuwe werk krijgt extra reliëf door er het oudere *Poièma* naast te plaatsen, op tekst van Sappho. Voor deze gelegenheid voegde Van Parys een subtiele tenorsaxpartij toe die de vocale monoloog wat bijkleurt.

De improvisaties die het nieuwe werk omkaderen bundelen beeldende kunst, en muziek telkens op een heel eigen wijze. De twee duo's doen alles ter plekke: geïmproviseerde muziek ontwikkelt zich tegelijk met beeldende kunst, in een innige dialoog. Peter Jacquemyn is zelf beeldend kunstenaar, maar heeft daarnaast zijn eigen stijl ontwikkeld als improviserend contrabassist, waarbij hij allerlei alternatieve speeltechnieken (met meerdere strijkstokken, met voorwerpen tussen te snaren ...) gebruikt. Met zijn partner Sigrid Tanghe, die op een glasplaat schildert en de vormen die zo verschijnen (en weer kunnen worden uitgeveegd) live projecteert, heeft hij een lange samenwerking opgebouwd waarbij muziek en beeld elkaar al improviserend uitnodigen om allerlei verrassende paden op te zoeken.

Arne Deforce is als cellist vooral bekend als vertolker van hedendaags werk. Een zekere voorkeur voor extremen is hem daarbij niet vreemd – van de hypervirtuoze technieken van een Richard Barrett, tot de overrompelende geluidsmuur van lang aangehouden tonen van een Phil Niblock. Als improvisator gaat hij de dialoog aan met de Amerikaanse Bruggeling Brody Neuenschwander, die live-kalligrafie zal maken. Het grote publiek is wellicht het best vertrouwd met Neuenschwanders kalligrafie voor Peter Greenaway, met wie hij sinds het veelgelaagde *Prospero's Books* regelmatig samenwerkt. Denk bij kalligrafie in een performance van Neuenschwander niet aan fijn miniaturistenwerk, maar eerder aan monumentale dimensies, grote gebaren en brede borstelstreken, waarin de invloeden van Aziatische kalligrafische tradities herkenbaar zijn.

I.

Ah, cette fable que ma chute
Au fond d'un quelconque patio
Entraîné après la culbute
D'un nuage de pollution
Ou crash d'un vol à bon marché
Rivé au sol à tout jamais
Ailes broyées désormais...

Or les anges ne tombent pas
Et c'est de leur plein gré
Qu'ils fondent sur leur proie
Tels des faucons, l'oeil acéré.

II.

Pour vous du ciel j'ai surgi
Ardent comme un oiseau-fusée
Propulsé comme un cri.
(Dans un halo bleuté,
Dans la fragrance de la nuit,
Nue, tu fermes ta fenêtre –
Je te vis. C'était dit.)
J'allais être ton maître.
Me voici à présent aux barreaux de tes bras
Entre sauvage et sage
Prisonnier de tes yeux.
Je te voulais et je te veux.

I

Dat ik gevallen was, dacht men
Neergestort op een binnenkoer
Alsof ik zou zijn uitgegleden
Op een sliert luchtvervuiling
Of aangevlogen door een lowcostvlucht
En nu gevangen zit
Uit onmacht op te stijgen

Engelen struikelen niet
Ze storten neer uit vrije wil
Als haviken op een prooi

II

Ik dook voor u
Viel uit de lucht gelijk een blok
Een lustgedreven vogel
(Jij sloot je raam, ik zag je staan,
nachtnaakt in blauwig licht –
ik moest je. 't Was geen keuze.)
Als ik nu opgesloten zit
Gevangen tussen wild en tam
Verstrikt ben in je armen
Was dat mijn wens
Dat is het nog.

III.

Nous sommes des rapaces – et non de ces
palombes
Ou bien de ces colombes
Dociles ribambelles
Tournant leurs ritournelles
Au gré de vos humeurs.
Même habit si joli, même douceur exquise ?
Fatale erreur,
Lourde méprise !
Car nous les anges, nous,
Notre bec et notre désir
Déchirent.

Ni mâles, ni femelles – ou bien plutôt les deux
Les anges brûlent en un seul feu
Force et faiblesse unies en eux.

IV.

Quand un soir je m'envolerai
Ton coeur sera meurtri, je sais –
Les coeurs d'ici, c'est vrai,
Résistent mal au choc des ailes.
Si je restais, ma toute belle,
Tu verrais là, jonchant la grève,
Mes plumes ternes et sans sève
(Sinon, inquiet,
Je les arracherais)
Au bûcher mon éclat,
Et ma force, et mon moi.
Tu rêvais des émois du songe de Nerval
Et je ne serais plus qu'un être humain banal
Sonnant le glas
Fata morgana
De ton plaisir poivré
Sous mes ailes puissantes
De ton repos sucré
Dans ma soie amarante...

III

Roofvogels zijn we – geen duiven
Die, gezeten op je vensterbank,
zacht kirren op verzoek
't Is 't verenwolken dons van onze vleugels
dat misleidt
Maar onze bek is scherp als ons verlangen
Engelenlust rijt ieder mens uiteen

Man noch vrouw zijn we – of beter: beide
Twee in één
Zelfs in onze zwakte sterk
En in onze woede teder
Ik wil u niet verwonden.

IV

Maar als ik opvlieg
Moet ik u wel kwetsen
Een mensenhart
Verdraagt geen vleugelslag
En als ik blijf
Verdorren straks mijn veren
(Of ruk ik ze uit onrust uit)
'k Verlies mijn glans, mijn kracht,
Mijzelf.
Ik word een mens
Terwijl jij van een engel droomde.
(genomen worden
onder wild geraas van vleugels
om nadien uit te rusten in mijn veren)

Ontdek de kunstcollectie van het Concertgebouw

V.

Car oui, nous sommes différents :

De misère en échec
Jour après jour et souffle sec,
L'homme va en rampant
Vers un nouveau soleil levant ;
Pour les anges, un seul choix,
En une seule fois.
Soit le Bien, soit le Mal.
Et la ligne claire en aval.

Comme j'aurais aimé
Entre les deux tomber
Pour l'éternité !

Vertaling: Suzanne Notte

V

Daarin verschillen we:
De mens kruipt
Dag na dag
Falend
Van nieuwe kans naar nieuwe kans.
Engelen kunnen slechts éénmaal kiezen.
Het Goede of het Kwade.
Wij zijn een wezen van de klare lijn.

Terwijl ik 't liefst
Tussen beide
Eeuwig vallend
Zou willen zijn.

© Gaea Schoeters

Concertgebouw Brugge verleent onderdak aan een interessante verzameling actuele kunst, die gestaag aangroeit. Voor deze collectie wordt nauw samengewerkt met architect Paul Robbrecht, die samen met de kunstenaars kiest voor werken die in de moderne architectuur zelf geïntegreerd kunnen worden.

Tuymans' *Angel* is een weergave van een engeltje dat zijn moeder elk jaar onder de kerstboom plaatste. Zelf zegt Tuymans dat dit werk tegelijkertijd gaat over 'aantrekking en afstoting'. In het Concertgebouw kreeg *Angel* een plek naast het hoogste balkon van de Concertzaal. Logischerwijs identificeren velen de engel met de harp in de eerste plaats als een muze. In de nieuwe, muzikale omgeving verdwijnt het religieuze naar de achtergrond. Maar het contrast tussen het anonieme en onherkenbare, op grote schaal wellicht zelfs wat dreigende van de engel enerzijds en het traditionele, eerder zoetgevooisde cliché van een musicerende engel anderzijds, is meer dan ooit aanwezig. Het coloriet van *Angel*, met veel voor Tuymans zo karakteristieke grijs tinten voegt zich naadloos bij de structuur en het kleurenpalet van het gebouw.

Angel is een uniek werk in Tuymans' oeuvre. De kunstenaar heeft vaker muurschilderingen gemaakt, maar altijd op tijdelijke basis – in het kader van tentoonstellingen, acties en projecten. In het Concertgebouw maakte Luc Tuymans voor het eerst een blijvend monumentaal schilderwerk op een publieke plaats. *Angel* kwam er na de intensieve samenwerking tussen de Stad Brugge en de kunstenaar in 2010, toen Tuymans curator was van een grootschalige tentoonstelling over kunst uit Centraal-Europa in de 20e eeuw.

Luc Tuymans is een van de belangrijkste Europese schilders van zijn generatie. Zijn werk wordt sterk beïnvloed door fotografie, televisie en schilderkunst. Hij schuwt politiek beladen onderwerpen en referenties naar een onverwerkt verleden niet.

Angel van Luc Tuymans © David Samyn

Biografieën

Annelies Van Parys (BE) studeerde compositie aan het Koninklijk Conservatorium Gent bij Luc Brewaews en is al vele malen bekroond voor haar werken. Zo kreeg ze de prijzen Flandres-Québec, Jeugd en Muziek en Gebroeders Darce. In 2015 kreeg ze voor haar opera *Private View* de Rolf Liebermann Prize en de Music Theatre Now Prize. Steeds vaker wordt ze uitgenodigd op grote festivals en in de grote huizen in Europa. Sinds 2007 is ze componist in residentie bij Muziektheater Transparant en sinds 2008 doceert ze aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel.

Gaea Schoeters (BE) schrijft romans, kortverhalen en scenario's. In haar meest recente roman, *De kunst van het vallen* (De Bezige Bij), speelt muziek de hoofdrol. Samen met Annelies Van Parys maakte ze de opera *Private View* (2016), bekroond met de Fedora – Rolf Liebermann Prize for Opera. Ze zetten deze samenwerking verder in nieuwe muziektheaterprojecten: *Het Kanaal* (AQAF/ Muziektheater Transparant/Operadagen Rotterdam 2017), *Niets* (Opera21 2018) en *All is Fair in Love and War* (Neue Volcalsolisten Stuttgart 2018). Intussen schrijft ze aan haar nieuwe roman *Zonder Titel #1* (Querido 2017). www.gaeaschoeters.be

Mezzosopraan Els Mondelaers (BE) studeerde met grote onderscheiding af in de Klassieke Zang aan het Conservatorium Gent, om zich daarna bij Mireille Capelle te specialiseren als soliste in Hedendaagse Muziek. Ze volgde masterclasses bij onder andere Claron McFadden, Lineke Rijxman en Gidon Saks, en stond in binnen- en buitenland op de planken met ensembles en muziektheatergezelschappen als Muziektheater Transparant, LOD, Askol|Schönberg, Slagwerk Den Haag en het Vlaams Symfonisch Orkest.

Klassieke saxofonist en artistiek onderzoeker Kurt Bertels (BE) verzorgt concerten en lezingen in binnen- en buitenland. Als lid van het Kugoni Trio, Anemos Saxofoonkwartet en Duo Bertels-Koch werkte hij mee aan nationale en internationale radio-, televisie- en cd-opnames. Momenteel werkt hij aan een doctoraat in de kunsten over de historische saxofoon aan het Koninklijk Conservatorium Brussel. Het Belgische saxofoonrepertoire vormt een rode draad in zijn artistiek en academisch werk.

Peter Jacquemyn (BE) is een veelzijdige kunstenaar en is ook op muzikaal vlak erg actief als contrabassist. Met ongebreidelde energie worstelt hij liefdevol met zijn contrabas – een gevecht waarin alle middelen geoorloofd zijn, niet alleen strijkstokken, maar ook gedeukte drankblikjes, plastic zakjes, gekreukt papier, dempers en herspannen snaren. Daarmee plaatst Peter zich tussen België's meest interessante improvisatiemuzikanten met een gerechtvaardigde internationale reputatie.

Sigrid Tanghe (BE) studeerde grafiek en ontplooidde zich door de jaren als een veelzijdige beeldende kunstenaar, met een indrukwekkend oeuvre van tekeningen, schilderijen, videowerk en live performances. Ze probeert om muziek en beeldende kunst op gelijkwaardig niveau te combineren. Zo creëerde ze unieke klankinstallaties en performances in heel België, in samenwerking met kunstenaars als Brody Neuenschwander en Klaas Verpoest, componisten als Kee Yong Chong, Claude Coppens en Frederik Neyrinck, en verschillende musici uit binnen- en buitenland.

Cellist Arne Deforce (BE) is gekend om zijn gedreven en gepassioneerde interpretaties van hedendaagse solo- en kamermuziek. Hij heeft een voorkeur voor zogenaamd 'onspeelbare' werken, voor elektronische toepassingen in samenwerking met het Centre Henri Pousseur (Luik) en voor experimentele improvisaties met beeld en geluid. Hij werkte reeds samen met componisten als Jonathan Harvey, Wolfgang Rihm en Gunther Steinke. In 2012 behaalde hij het 'doctoraat in de kunsten' aan de Universiteit van Leiden in samenwerking met het Orpheus Instituut te Gent.

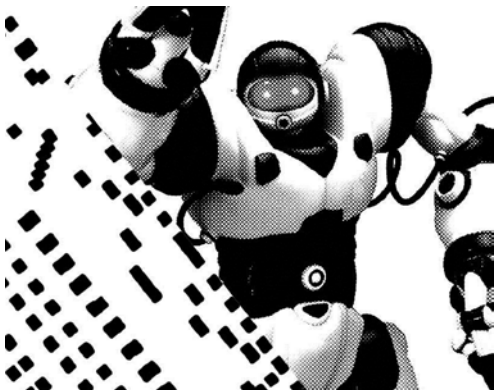
Brody Neuenschwander (US/BE) is een wereldvermaard kalligraaf en tekstkunstenaar die voor verschillende media en materialen ontwerpt. Hij studeerde aan Princeton University in de VS en het Courtauld Institute in Londen. Na het behalen van zijn doctoraat begon hij in 1989 een samenwerking met filmregisseur Peter Greenaway die tot op heden voortduurt. Hij stelde tentoon in de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk, België, Italië, Duitsland, Japan en Australië en hij doceert en geeft lezingen overal ter wereld.

HENK VAN RENSBERGEN
wo 25.01.17 — zo 16.04.17

Fotograaf Henk van Rensbergen is al meer dan dertig jaar gefascineerd door de magie en spanning van leegstaande fabrieken en vergeten kasteeltjes. Sinds 2015 werkt hij aan een nieuw project met beelden van hoe de wereld er zou kunnen uitzien als de mens zou uitsterven. Een selectie van zijn foto's is momenteel te bewonderen in het Concertgebouw.

vr 10.03.17 / 20.00 / Concertzaal scène
Pianola, satire de trash / ChampdAction
Pianola, satire de trash neemt de tumultueuze periode van het futurisme onder de loep met de pianola als leidraad. De machine, zoals het weefgetouw en de daaruit afgeleide pianola, moest de mens bevrijden en hem tijd geven voor zijn intellectuele en creatieve ontplooiing. Vandaag maken we met de opkomst van de robots een gelijkaardige ontwikkeling mee.

Solistenensemble Kaleidoskop © Helge Krueckeberg

vr 17.03.17 / 20.00 / Concertzaal
Solistenensemble Kaleidoskop & Luigi De Angelis / змея – The Riot of Seduction
De visionaire kunstvernieuwer Sergey Diaghilev – de geniale generaal van de kunst – diende als inspiratiebron voor de muziektheatervoorstelling *змея*. Deze nieuwe voorstelling van Solistenensemble Kaleidoskop en Luigi De Angelis begint als een installatie, maar transformeert in een grillig, zinnenprikkend en uitdagend spektakel.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT
BRUGGE 34

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/servies.

BRUGGE

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV